

Johanne Münters foredrag ved Dansk Kvindesamfund

Taler

Johanne Münter
Kvindesagsforkæmper

Dato

4. februar 1901

Sted

København

Omstændigheder

Første del af artiklen udkom i Kvinden og Samfundet Nr. 8. årgang 17, 1901, mens anden del udkom i Nr. 11. årgang 17, 1901.

Sveits' Kvindeklubber eller Foreninger

Fire Kvindeforeninger, nemlig i *Bern, Genf, Lausanne* samt „Union für Frauenbestrebungen i *Zürich* sendte en Adresse til Fredskonferencen i Haag. De ønskede at samle alle sveitsiske Kvindeforeningers Underskrift, og de Vanskeligheder dette frembød, viste dem, hvor upraktisk det var, at man ikke havde en Centralforening, et Foreningsforbund, gennem hvilket man kunde naa ud til alle. De fire Foreninger aftalte nu at stifte en saadan. Naar Hovedstadens Kvindeforening holdt sin Generalforsamling i Bern den 26de Maj Aar 1900, skulde denne Forsamling tillige være Stiftelsesdagen for Klubforbundet. Man sendte straks en Rundskrivelse til alle Kvindeforeninger og bad om Svar inden Midten af April. Man betonede, at ligesom Svejtsernes forskelligartede Oprindelse, Race, Sprog og Religion havde nødvendiggjort Særsammenslutninger, som senere havde maattet vælge sig et Midtpunkt, havde det for Kvindeforeningerne vist sig praktisk at vælge samme Fremgangsmaade. Man havde iforvejen Særsammenslutningerne, nu gjaldt det om at centralisere sig. For at naa Lovgivningen, for der at gøre sine berettigede Krav gældende, maatte Kvinderne optræde solidarisk; i internationale Spørgsmaal ligesaa.

Generalforsamlingen fandt Sted den berammede Dag. Den valgte Præsidentinde holdt Indledningstalen. Hun takkede for den varme Tilslutning, de fire Foreningers Tanke havde mødt. Ogsaa fra smaa Foreninger havde de mødt Forstaaelse, ja, man havde bedet om at maatte være med til at yde Skærven til Formaålet, man havde budt sin Kasse. „Se paa vort Land“, sagde hun, „se hvor dets Bække og Floder strømmer over det og forener sig i vore Indsøer. Det

er Billedet paa vore Forbund, thi vi Svejtsere er et Forbundenes Folk fremfor noget andet“.

For at forebygge Misforstaaelse vil jeg tydeliggøre Klubforbundets indre og ydre Stilling. Vi vil ikke gribe ind i Foreningernes individuelle Liv, — vi vil ikke antaste deres Frihed; vi vil hverken tage en førende eller ledende Rolle; vi glæder os netop over hver Forenings Selvstændighed. Ingen behøver frygte vor Indblanding.

Vi paa vor Side kan ikke gøre den enkelte Forenings Arbejde til vort og udelukkende tage os af dens Interesse — dette maa vi overlade til hver enkelt Forening. Heller ikke vil vi danne et Fremskridtsparti, som med flyvende Fane og klingende Spil bliver en Angrebshær, der bestandigt med sine Forposter foruroliger Modstanderne: de indgroede Fordomme. Dette overlader vi til særlig krigersk oplagte Foreninger. Vi vil kun være et Centrum, der sætter Rækkerne i Geled. Naar Vandene løber sammen, bliver de til den stærke Strøm, der bærer Skibene fremad. Lad dem ikke finde en Dæmning!

En saadan kender vi i de edsvorne .... Netop dette maa mane os til Sammenslutning, naar vi indgiver vore Petitioner. Vi maa enstemmig overrække vore Ønsker og Besværinger, vi maa sørge for, at de ikke modsiger hinanden, som det undertiden er hændet. „Paa alt det kan vi ikke indlade os“, bliver saa Svaret. Principielt har vi Kvinder naturligvis lige saa godt som Manden Ret til at have forskellige Anskuelser og at repræsentere de forskellige Sider af en Sag. Men saa længe vi politisk staar retsløse, og man ikke engang spørger om vor Mening i de Sager, der dybest griber ind i vore Hjem, gælder det for os at gaa frem med Klogskab, Besindighed og Maadehold; aldrig at handle, før vi indbyrdes er komne til en Forstaaelse, saa vi samlede træder frem. Derfor behøver vi et Sted. Dette Sted er Klub-Forbundet“.

12 Foreninger indmældte sig straks, 17 stillede i nær Udsigt at tiltræde Forbundet.

Forhandlingerne havde et ægte kvindeligt Anstrøg med sammes Fejl og Fortrin. Enthusiasme, Elskværdighed, Lethed til at holde Taler. Feilene var for megen Subjektivitet, Svælgen i Ord og Afvigen fra Forhandlingens Emne. De socialdemokratiske Delegerede forud for deres mere dannede Kolleger en parlamentarisk Disciplin, som de hevde [sic] vundet gennem Samvirken med

Mændene.

Det nye Forbunds Organ, „Berna“, bringer den 21de Juli den Efterretning, at den store Union for almennyttige Kvindeforeninger i Zürich ikke vil træde ind i Forbundet. Denne Union, som er 10 Aar gammel, havde forlængst centraliseret 50 Under-Foreninger eller Sektioner i sig og havde 5000 Medlemmer.

Som en af Hovedgrundene for sit Afslag, havde den i Svaret paa Cirkulæret anført, at Bestyrelsen i Forbundet bestod af lærde Damer. Man formodede da ogsaa, at Indlemmelsen af kvindelige Arbejderforeninger i Forbundet havde stemt Unionen ugunstigt. Paa Klubforbundets Forespørgsel, om den vilde tillade nogle af dens Sektioner Tiltræde, gav den et bestemt Afslag. At indtræde skulde blive fremtidig Udelukkelse fra den gamle Hovedforening.

Unionen har al Anerkendelse af Forbundets ideale Maal; men efter sin mangeaarige Erfaring ved den, at dette ikke er opnaeligt. Derfor foretrækker den at holde sig til det, der kan naas.

Lad os dog ikke tale om Uenighed. Hvorfor skulde der ikke ved Siden af Forbundet kunne bestaa andre store og stærke Kvindeforeninger uafhængigt af hinanden? Falder det nogensinde Mændene ind at ville bringe alle Skytteforeninger, Sport-, Sang-, Kegle-, Samaritan- og Hjælpeforeninger ind under en og samme Hat? Lad hver paa sit Sted gøre sin Pligt. Maaske føres man sammen af sig selv gennem Arbejdet for Humanitetens høje Maal“.

Saaledes var den gamle Unions spidse Svar.

I Bladet „La Tribune de Genève“ fra 25de August iaar læste jeg tilfældigt en Artikel om dette brændende Spørgsmaal. Jeg stjal oven i Købet Avisen i mit Hotel og giver Dem her et lille Uddrag deraf. Artiklen hed: *Kvinderne og Politiken* af conseiller Hilty. Paa Fransk hedder Klubforbundet: „Alliance nationale des sociétés féministes“, og det Afslag, det hentede sig hos La Société d'utilité publique des femmes suisses er Udgangspunktet for Artiklen.

Professoren siger: Jeg forstaar ikke en dannet Kvinde, naar hun kommer og fortæller mig, at hun ikke vil høre Tale om Politik. Hun kunde ligesaa godt forkynde mig, at hun agtede at henleve sit Liv som en orientalsk Kvinde i den fuldstændigste Uvidenhed om hvad der angaar det offentlige Liv. Endnu

uforstaaeligere er dette fra en Svejtsers Standpunkt, thi Svejtsersinderne gør sig jo til af at være „Kammerater“ for deres Ægtefælle, at være hans aandelige Jævnbyrdige; de gør sig til af at opdrage deres Sønner til at blive Republikens nyttige Medborgere — to Ting, der ikke kan lade sig gøre uden at medføre en livlig Interesse for disse Herrers politiske Stilling.

Politik og Almennytte er paa ingen Maade to Omraader, der staar i Strid med hinanden. Det er snarere to forskellige Ord, der bruges om en og samme Sag; thi Politiken er Kunsten at finde det, som er nyttigst for Mængden samt Midlerne til at anvende det. Perikles siger: I Athen betragter vi ikke den, som afslaar at beskæftige sig med offentlige Anliggender som en fredelig Borger — men som en unyttig Borger!“ og hans Ord passer [sic] lige godt paa begge Køn.

Man kan ikke holde sig udenfor Politik uden tillige at beslutte sig til at blive et unyttigt Medlem af Samfundet. Det er ogsaa klart, at for at afhjælpe den Misfornøjelse, som raader i den kvindelige Verden, maa man betro Kvinderne overordnede Hverv (Interesser).

Vi Mænd har ingen Grund til at ønske emanciperede Kvinder i den almindelige Betydning af dette Ord, men for at kunne tage Del i Mændenes, Fædrenes, Brødrenes og Sønnernes Arbejde, og for at opdrage Sønnerne til deres fremtidige Gerning, maa Kvinderne ogsaa deltage i dem, thi man forstaar aldrig ret, uden hvad man selv udøver.

Jeg vil ikke her undersøge, om Kvindens Stemmeret er nødvendig for at naa dette Resultat, det bliver i al Fald det sidste Maal. For Øjeblikket ønsker jeg kun de fik Stemmeret i Skoleraadet. Men det er hævet over al Tvivl, at de alvorligt maatte beskæftige sig med den nye Civillov og Straffelov, som kommer i Anvendelse mod hver og en. Hvis de ikke gør det, vil de snart finde sig paa en glidende Skraaplan og tilsidst mangle Fodfæste.

For at naa dette, bør de, efter min Mening, forene sig i en Fællesorganisation indenfor hvilken hver Forening kan naa sine specielle Maal. I maa først og fremmest organisere Eder udadtil — først og fremmest imod os, som jeg siger Eder med fuldkommen Uselvskhed. — I maa organisere Eder i et Forbund. Dersom I ikke gør det, indgiver Eders Protester ingen Respekt og vil ikke tynde i den Vægtskaal, der afgør Fremtidens Lovbog.

Vi ligner de uretfærdige Dommere i Evangeliet; vi laaner ikke Øre til de Svages Bønner, hvis Enken er nær ved at slaa Panden i Stykker paa os, faar hun — i alt Fald tildels det hun havde Ret til at fordre.

Vi vil have Kvinder, der beskæftiger sig med vigtige Sager, som angaar deres Fædreland, Kvinder, som ikke taler til Mændene med en virkelig eller fingeret Naivitet om at de ikke forstaar sig paa Politik. Heller ikke vil vi have Kvinder, hvis eneste Maal er Theatre eller Musik eller Smaasladder ved en Kop The.

Ligger det jeg har fremsat som mit Ønske indenfor det 20de Aarhundredes Muligheder? Dette skal afhænge af den nuværende Generations Kvinder, af deres Karakter, af deres Kulturhøjde. Thi de store Velgerninger bliver som Regel ikke paatvunget Menneskeheden. Hovedsagen er, at de, der skal profitere deraf først stiller sig det for Øje ved egen Kraft, ved egen Forstand: derpaa, at de har villet det, og endelig, at de har forenet deres Kræfter til den definitive Erobring deraf.

[Den afsluttende del herefter er trykt seperat, hvorfor for eksempel citationstegn divergerer fra den hidtidige tekst]

Een af de 4 Klubber, der tog Initiativet til Klubforbundet, nemlig »Union für Frauenbestrebungen«, har en virksom Fortid at se tilbage paa.

Denne Forening indgav i 1899 en Ansøgning til det sveitsiske *Forbundsraad* om:

- 1) at kvindelige Handelslærlinge maatte faa Adgang til de af Regeringen støttede Handelsskoler,
- 2) at de overalt maa faa Adgang til de merkantile Eksaminer,
- 3) at Forbundsraadet vilde sætte dette som Betingelse for det ydede Statstilskud.

Handelsforeningen indgav straks en Modansøgning.

Forbundsraadet udtalte, at »praktisk set var Handelsverdenen forlængst erobret af Kvinder, og at disse hverken i Intelligens, Ydelsesdygtighed eller

Tilforladelighed stod tilbage for de i Handelen ansatte Mænd. Klagen over, at Kvinden med sin manglende Uddannelse trykkede Mandens Ydelsesværdi ned, blev jo bragt til Tavshed, saa snart de fik den bedre Uddannelse, thi *den samme Ydelse kræver samme Løn*; af hvilket Køn den ydes kan ikke komme i Betragtning«. Derpaa stemte i Raadet de 69 mod 10, for at ovennævnte Betingelser stillede for Statstilskuddet.

I Aar bliver Spørgsmaalet let afgjort. — Samme Union indsendte til *det zürichske Kantonsraad* en Ansøgning om, at Kvinder kunde faa Adgang til Sagførerbestalling. Den siger heri: »Naar Kvinder skal lade sig dømme af Mænd, der hverken kan gaa ind i deres Bevæggrunde, deres Følelsesliv eller deres Handlemaade, saa bør de i det mindste have en Forsvarer ved deres Side, der forstaar dem og kan gøre deres Standpunkt gældende. Dette er desuden den naturlige Følge af det Kvinderne i Kanton Zürich tilstedede Retsstudium!«

10 Kvindeforeninger sluttede sig nu hertil, og i Pressen lød følgende Opraab: »Ligesom Kanton Zürich for 25 Aar siden gik i Spidsen for at indrømme Kvinderne Adgang til Udøvelse af Lægevirksomhed, bør Zürichs Folkeforsamling nu tilkende Kvinden Retten til at være en andens Stedfortræder foran Domstolene. Naar man tager i Betragtning, at der forekommer mange Skilsmisseprocesser og Paternitetssager, saa bør Kvinden, der baade som Klager og anklaget har Ret til at tale sin Sag, ogsaa have Ret til at føre den gennem en Kvinde.

Kvinden, som har Adgang til det juridiske Studium, som ved Universitetet kan erholde baade Dokortitel og Docentværdighed, bør ogsaa kunne omsætte sin Viden i praktisk Udøvelse; hun maa have Lov at bruge de Vaaben, hun har erobret sig til Beskyttelse for de svage og undertrykte af hendes eget Køn!«

Kantonsraadet vedtog Ansøgningen om Kvindens Adgang til Sagførerbestalling med 120 Stemmer mod 21. Derpaa gik det igennem i Zürichs Folkeforsamling den 3dje Juli 1898. Dette angik den nærmeste Fortid; nu kommer Fremtiden.

I Sveits agter man at omarbejde Straffeloven og Civilloven. For et Par Aar siden har en Kommission udarbejdet sin Betænkning og sine Forslag og har indgivet den til Justitsdepartementet. »Union für Frauenbestrebungen« har straks gaet denne Betænkning efter i Sømmene — hvortil ogsaa andre Kvindeforeninger sluttede sig — og har indgivet sine Ændringsforslag.

Den siger saaledes:

1) I Paragraf 156 staar: »Har nogen efterstræbt sin Ægtefælles Liv eller *groft* mishandlet ham eller hende, kan vedkommende indgive Skilsmissebegæring!« Vi ønsker at stryge Ordet *groft*! Hvorfor dog udsætte den anden for *grov* Mishandling, inden man anerkender Begæringen?

2) »Har en Mand begaaet en Forbrydelse, eller fører han et *i høj Grad* uværdigt Liv, saa kan Hustruen indgive Skilsmissebegæring«. Vi ansøger om, at *i høj Grad* bliver strøget. Og desuden, at Drukkenskab ogsaa giver Ret til Skilsmisse.

3) Ligeledes ansøger vi om at stryge den Bestemmelse: *Ægtemanden er Fællesstandens Hoved*. Vi føler os overbeviste om, at et virkelig hæderligt Ægteskab kun kan bestaa, hvor enhver af Parterne anerkender den anden som ligeberettiget. I Bestemmelsen om, at Ægtemanden er Fællesstandens Hoved, er der et Underordnetheds Forhold af den ene Part, en Udlevering af den svagere til den stærkere, som vi ikke kan give vor Tilslutning. I en anden Paragraf staar derimod den Bestemmelse, at *Ægtemanden er Repræsentanten udadtil for Fællesstanden*. Vi anser denne for at være fuldstændig fyldestgørende.

4) Vi ansøger endvidere om, at Paragraffen: »*Ægtemanden har Bestemmelsesret ved Valget af Boligen*«, maa faa den Tilføjelse: »*saafremt han alene er Familjens Forsørger*«. Det forekommer os ubilligt, at den mederhvervende eller maaske aleneerhvervende Hustru ved et Magtsprog af Manden kan hindres i sin Erhvervelse og oven i Købet ikke skulde have Ret til at gøre en Indsigelse.

5) I Paragraf 183 siger Kommissionen: »Misbruger Hustruen den hende af Loven indrømmede Forvaltning af Husholdningen og viser sig uduelig til at forestaa den, saa kan denne Forvaltning efter Mandens Ansøgning af Dommeren blive hende frakendt.«

Unionen siger: »Vi savner her den tilsvarende Bestemmelse, at der ogsaa for Hustruen skulde gives en Mulighed for — i hendes egen og Børnenes Interesse — at unddrage Ægtemanden *hans* Forvaltningsret, naar han misbruger den. Aabenbart skulde her sættes: »Misbruger Ægtefællen« — og ikke: »Misbruger Hustruen«, saaledes at det gælder begge.

6) Kommissionen siger endvidere: »*Den formaalstjenlige Status af Formuen er Fælleseje.*« Unionen siger: »Nej — Særeje er den rette Status, om end med Fælleseje af det i Ægteskabet erhvervede.«

Naar vi ikke forlanger hel Formuesadskillelse, men denne Forbindelse med Fælleseje for det i Ægteskabet erhvervede, saa er det, fordi denne Ret kun stiller sig gunstig for de Kvinder, der havde en stor Formue, da de indtraadte i Ægteskabet eller for den, der udøvede en indbringende Virksomhed, medens de Kvinder, der indtraadte i Ægteskabet uden at eje Formue — altsaa Flertallet — kun er Husmødre og ingen Arbejdsindtægt har. Vi indser ikke, at Hustruens Virksomhed i Husholdningen eller ved Børneopdragelsen ikke skulde give hende fuld Ret til den i Samlivet erhvervede Formue ved Mandens Død eller i Tilfælde af Skilsmisse.

7) Vi ser i Ægteskabets Institution en Sag af høj **etisk** Værdi, men kun altfor ofte er Ægteskabet blevet et Middel til Undertrykkelse og Misbrug. Vi ser i Ægtefællernes Ligestilling den eneste Form, hvori Værdighed og Sædelighed bevares.

8) Det vilde være glædeligt, om man traf den Forholdsregel, at alle forlovede ved en kort og letfattelig Brochure fik Underretning om Ægteskabets retsgyldige Virkning og fik Oplysning om Betydningen af Særeje, Fælleseje og Ægtepagt.

I Kommissionens Paragraf 312 staar: Gifter Moderen sig igen i Børnenes Umyndighedsalder, bør *Formynderskabet over Børnene gives til en Formynder.* Det skulde hedde: »Gifter **Ægtefællen** sig igen« og ikke »Gifter *Moderen* sig igen«. Man kunde modificere det for begge ved at tilføje: »om ønskeligt.«

I Lovparagraffen 408 savner vi Bestemmelsen om, at Kvinden kan gøres til Formynder. Vi staar ikke alene med denne Fordring, som blev opstillet ved Genferkongressen.

Vi fremlægger denne Ansøgning, mine Herrer, med den indtrængende Bøn, at De alvorligt vil overveje den. Det er sikkert berettiget, at Kvinderne, der udgør mer end Halvdelen af Befolkningen, ogsaa maa give sin Mening tilkende ved Dannelsen af de Love, hvorunder de skal leve.

Om vort Land end er lille, stod det dog altid i første Række, naar det gjaldt Retfærdighed og Fremskridt, og det skulde sikkert være det til Ære, om det ogsaa her gav Stødet til Løsningen af det nu saa brændende Spørgsmaal:
Reformen af Kvindens retslige Stilling.

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johanne-munters-foredrag-ved-dansk-kvindesamfund>